

อุทธานธรณ์

อาชนเทียง "แก๊ง"

บัญชา เกียรติจรุงพันธ์ บรรณาธิการ, นางสาวศิริรัตน์ แสนสามารถ และคณะ. (2559). **อุทาหรณ์
ตอนเที่ยวเก็ง**. โครงการน้อมนำการพัฒนาตามแนวพระราชดำริมาบูรณาการต่อยอดงาน
พัฒนาการศึกษา พ.ศ. 2559 สำนักงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

หนังสือสำหรับชุมชน และโรงเรียนบ้านนาจิว ตำบลยางคำ อำเภอหนองเรือ จังหวัดขอนแก่น

เช้าวันอาทิตย์ ซาด้า กำปั้น กานพลู ปั่นจักรยานเล่นรอบหมู่บ้าน
“นี่กำปั้น กานพลูพวกเธอทำการบ้านเรียงความหรือยัง” ซาด้าถามเพื่อนอีกสองคน
“ยังไม่คิดเลย เพราะตอนนี้ฉันมีเรื่องหนึ่งที่คิด” กำปั้นพูดด้วยน้ำเสียงตื่นเต้น “ไปล่าสมบัติที่ภูเม็งกัน
เถอะ ได้ยินดาวว่าสมัยก่อนมีรถทหารขนทองคำมาไว้ที่นั่น”
“จริงหรือ” กานพลูถาม
“ไม่เชื่อก็ไปพิสูจน์กันเลยยยยย”

ระหว่างทางขึ้นภูกำปั่นวังขึ้นไปยืนบนก้อนหินใหญ่ก้อนหนึ่งแล้วตะโกนว่า
“ข้าคือ นักล้าสมบัติผู้ยิ่งใหญ่ ฮ่าๆๆๆ”
“ข้าต่างหาก ที่ยิ่งใหญ่กว่า” ซาดำหัวเราะเสียงดังกว่า
“นี่พวกเธอ เบาๆกันหน่อยสิ แม่ฉันเคยบอกว่า เวลาเข้าป่าอย่าเสียงดัง” กานพลูตะโกนเตือน
“เธอเสียงดังกว่าพวกเราอีก ซาดำและกำปั่นหัวเราะเสียงดัง

ทันใดนั้น มีลมพัดแรงจนใบไม้ร่วงปลิวว่อน ท้องฟ้าเริ่มครึ้ม เด็กทั้งสามหยุดเดินต่อ มองไปรอบๆ ตัว กานพลูก็ตกลงไปมองก่อนเห็นตัวหนังสือเขียนว่า 'กรุณาอย่าส่งเสียงดัง' แต่ก็หายไปเสียแล้ว เพราะทั้งสามคนได้ทำให้เจ้าปู่ผู้ดูแลรักษาภูเม็งแห่งนี้โกรธเข้าเสียแล้ว

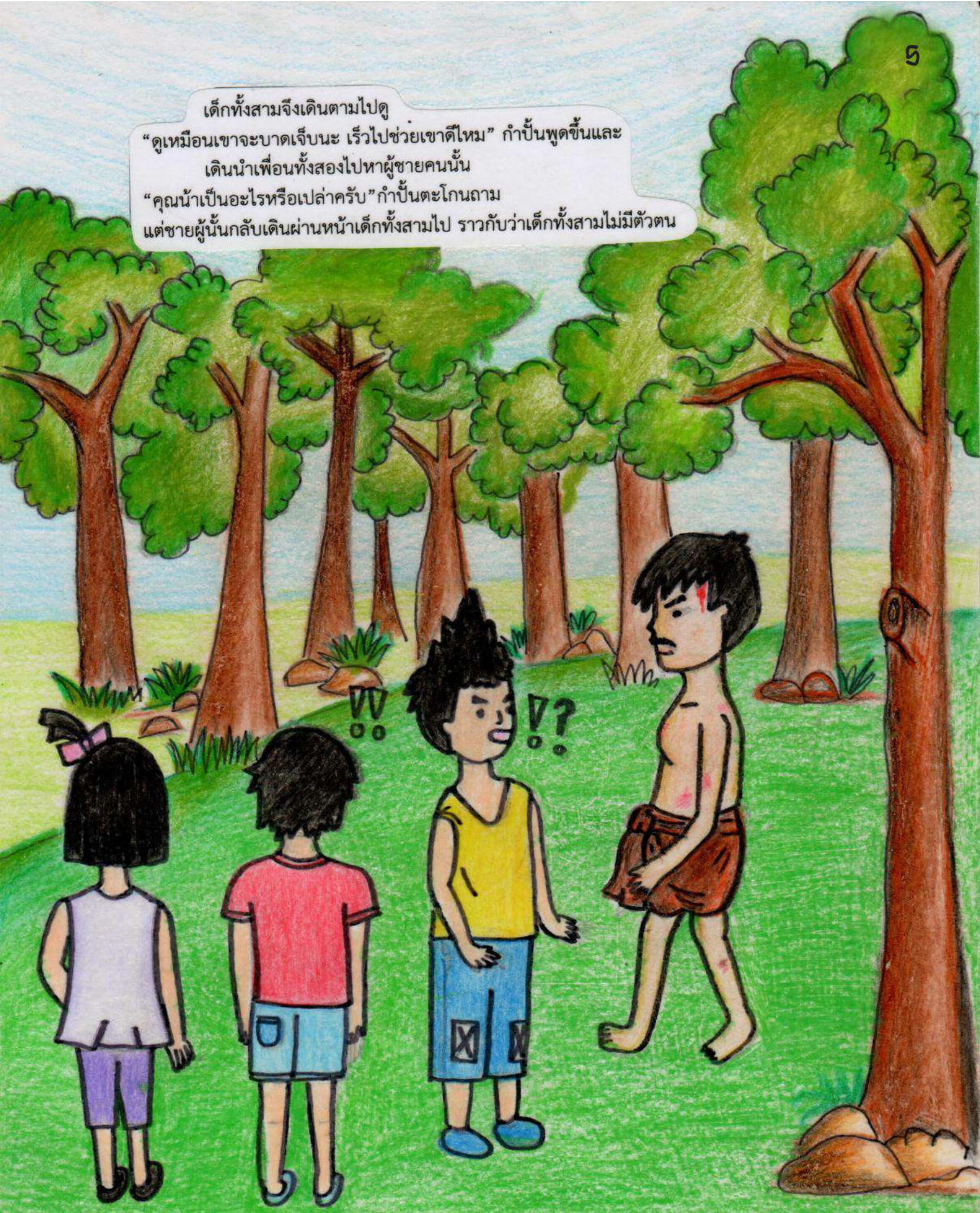
“ฮ่าๆๆๆ เจ้าเด็กน้อยน้อยหลาย พวกเจ้าไม่รู้ชะแล้วว่าทำอะไรลงไป ข้าจะทำให้พวกเจ้ารู้สำนึกว่าการไม่เคารพในสถานที่แห่งนี้ว่ามันจะเป็นยังไง ฮ่าๆๆๆๆๆ”

“ว้ากกกกกกกกกกกกกกก”

แล้วเจ้าปู่ก็ดลบันดาลให้เด็กทั้งสามย้อนเวลากลับมาเห็นเหตุการณ์ในอดีต
“นี่พวกเราอยู่ที่ไหนกันเนี่ย” กำปั้นถามขึ้นหลังจากเหตุการณ์สงบลง
“ฉันก็ไม่รู้เหมือนกัน” กานพลูพูด
“เดี๋ยวก่อนนะ เหมือนมีคนอยู่ตรงนั้น” ซาดำพูดแล้วชี้ไปที่เพิงหิน

เด็กทั้งสามจึงเดินตามไปดู
“ดูเหมือนเขาจะบาดเจ็บนะ เร็วไปช่วยเขาดีไหม” กำป็นพูดขึ้นและ
เดินนำเพื่อนทั้งสองไปหาผู้ชายคนนั้น
“คุณน่าเป็นอะไรหรือเปล่าครับ” กำป็นตะโกนถาม
แต่ชายผู้นั้นกลับเดินผ่านหน้าเด็กทั้งสามไป รวากับว่าเด็กทั้งสามไม่มีตัวตน

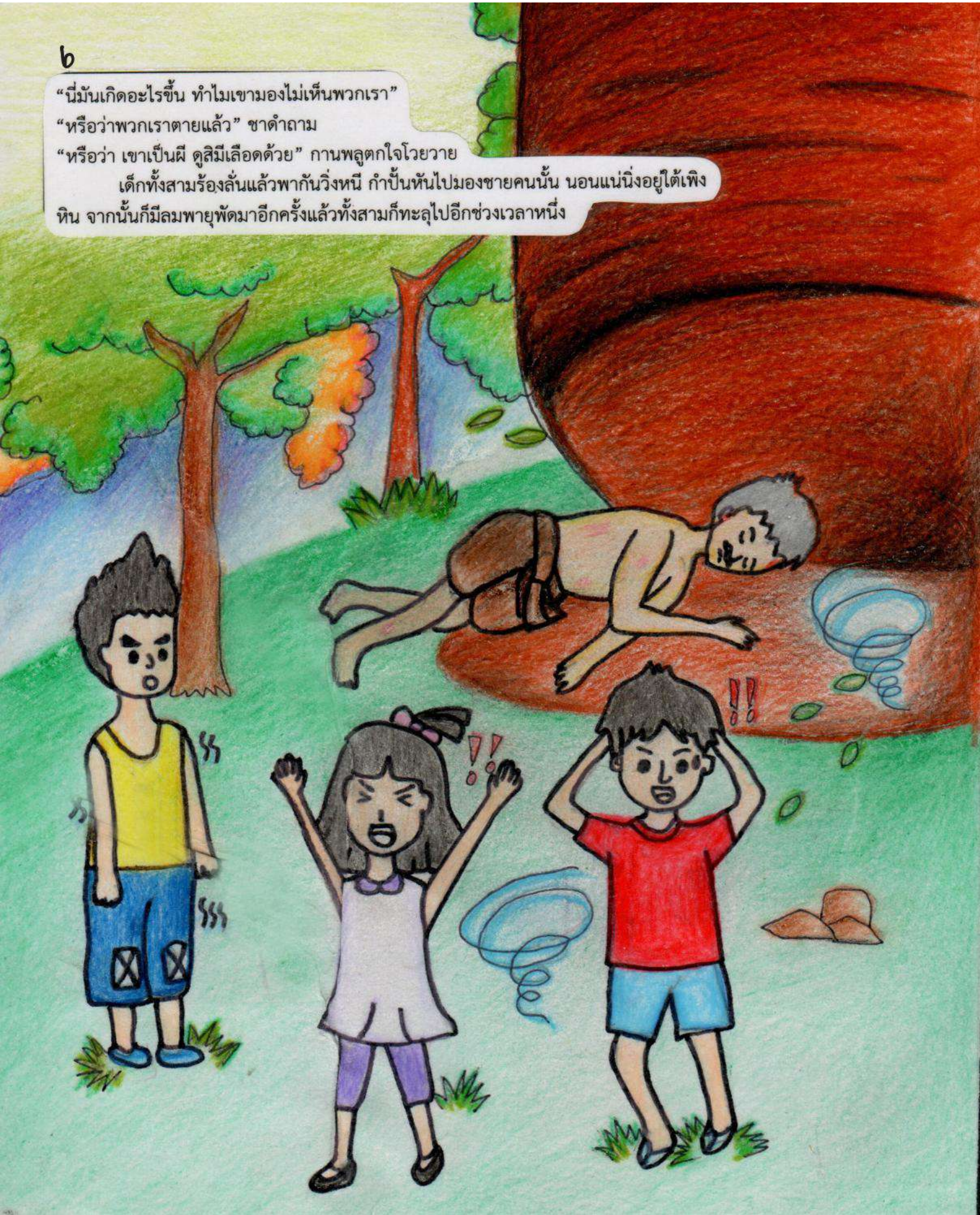
๖

“นี่มันเกิดอะไรขึ้น ทำไมเรามองไม่เห็นพวกเขา”

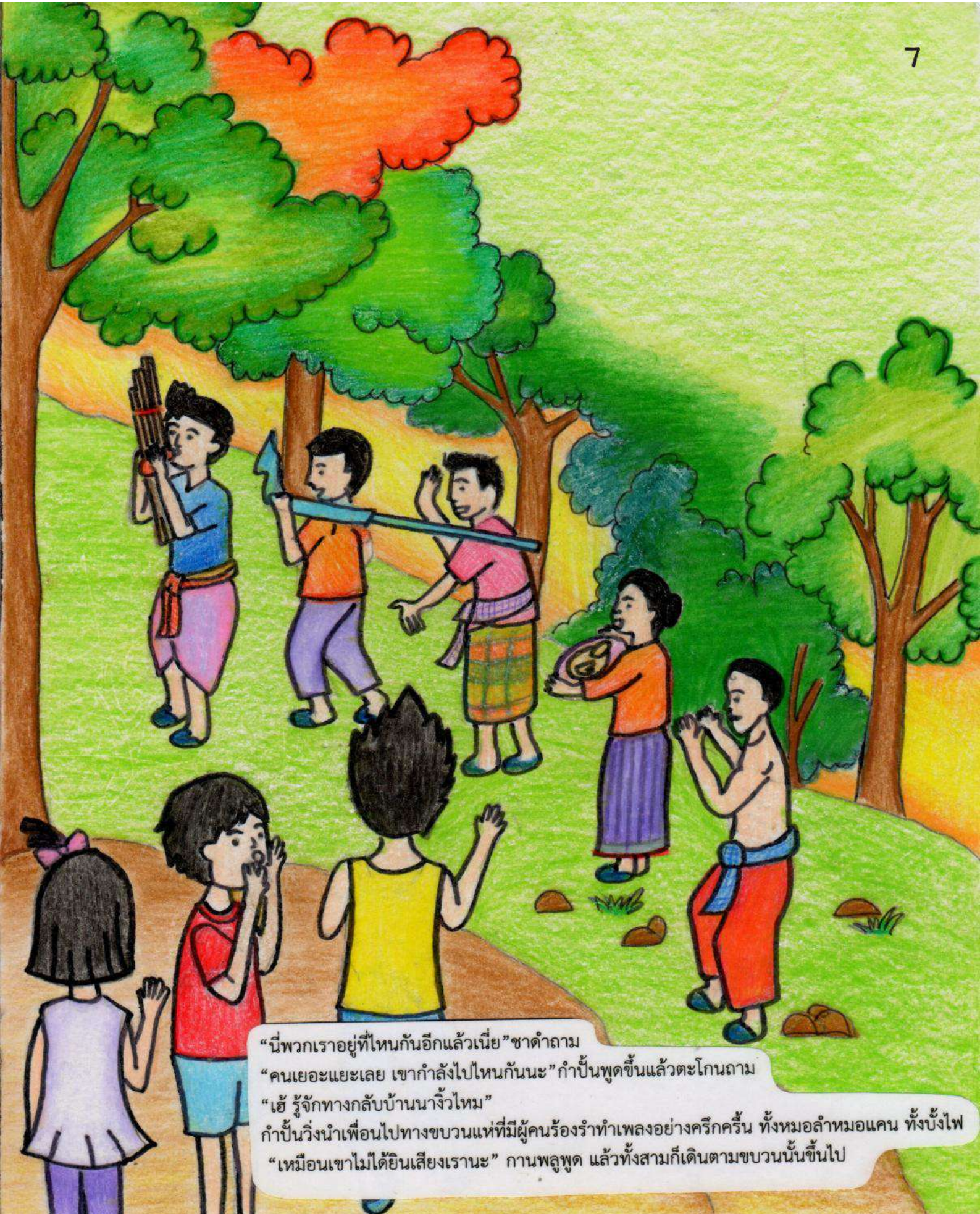
“หรือว่าพวกเราตายแล้ว” ซาด้าถาม

“หรือว่า เขาเป็นผี ดุสิตมีเลือดด้วย” กานพลุดกใจโวยวาย

เด็กทั้งสามร้องลั่นแล้วพากันวิ่งหนี กำปั้นหันไปมองชายคนนั้น นอนแน่นิ่งอยู่ใต้เพิงหิน จากนั้นก็มีลมพายุพัดมาอีกครั้งแล้วทั้งสามก็ทะลุไปอีกช่วงเวลาหนึ่ง

“นี่พวกเราอยู่ที่ไหนกันอีกแล้วเนี่ย” ซาดำถาม
 “คนเยอะแยะเลย เขากำลังไปไหนกันนะ” กำปั้นพูดขึ้นแล้วตะโกนถาม
 “เฮ้ รู้จักทางกลับบ้านนาจิวไหม”
 กำปั้นวิ่งนำเพื่อนไปทางขบวนแห่ที่มีผู้คนร้องรำทำเพลงอย่างครึกครื้น ทั้งหมดล่ำมอแคน ทั้งบังไฟ
 “เหมือนเขาไม่ได้ยินเสียงเราละ” กานพลูพูด แล้วทั้งสามก็เดินตามขบวนนั้นขึ้นไป

เมื่อขึ้นไปถึงด้านบน ที่แต่ตอนนี่กลายเป็นเหมือนสถานที่ที่บวงสรวงอะไรสักอย่าง
“ดูคนใส่ชุดขาวสิเหมือนกำลังท่องบดสวดอะไรอยู่เลย” กานพลูตั้งข้อสงสัย
“มีพระด้วย มีอาหารเยอะแยะเลย เหล้าก็มี ไก่ต้มทั้งตัว อาหารมากมาย” กานบินตื่นเต้น

เด็กทั้งสามแย่งกันพูดอย่างตื่นเต้น

“นั่นๆ เขาจุดบั้งไฟขึ้นไปแล้ว”

“พี่วว”

“ดูทางนี้สิเขารดน้ำก่อนหินทำไม ให้มันเย็นเทรอ”

“ตรงนี้เป่าแคนด้วยล่ะ”

“น่าสนุกดีนะเราไปพ้องกับเขาเถอะ”

“ไปๆ”

ทันใดนั้นก็มึลมพายุพัดมาพร้อมกับเสียงหัวเราะของเจ้าปู่ตั้งขึ้น
“ฮ่าๆๆๆ ที่นี่พวกเจ้ารู้หรือยังล่ะ ว่าสถานที่นี้ไม่ใช่ที่ที่พวกเจ้าจะมาเล่นสนุก
รบกวนได้ นี่เป็นแค่บทเรียนเล็กๆน้อยๆ สัญญากับข้าสิว่าจะไม่ทำอีก”
“พวกเราสัญญาครับ ต่อไปนี้พวกเราจะให้ความเคารพสถานที่มากกว่านี้ พวกเรา
สัญญาครับ”
“ดีมาก งั้นข้าจะให้พวกเจ้ากลับบ้าน ฮ่าๆๆๆ” เสียงหัวเราะจางไปพร้อมกับลม
พายุที่สงบลง

เด็กสามพบว่าตนเองได้กลับมาอยู่ที่ปัจจุบัน ก่อนหिनก่อนเดิมที่เขียนว่า กรุณาอย่าส่งเสียงดัง ทั้งสามคนรีบวิ่งลงมาเอาจักรยานแล้วปั่นกลับบ้าน
“ฉันว่าไปถามตาของฉันฉันเกี่ยวกับเพิงหินนั่นกันเถอะ”
“อืม” แล้วทั้งสามก็ไปหาคุณตาของกำปั้น

“คุณตาครับ วันนี้พวกเราไปเที่ยวบนภูเม็งแล้วไปเห็นหินก้อนหนึ่งก้อนใหญ่มาก มันคือสถานที่ไว้ทำอะไรครับคุณตา”

คุณตายิ้มแล้วตอบว่า “พวกหลานคงจะไปไม่เคยไปร่วมงานทำบุญเลี้ยงเง็กสินะ เง็กเดียวตาจะเล่าให้ฟัง ก้อนหินก้อนนั้นเขาเรียกกันว่าเง็ก เป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ของหมู่บ้าน ชาวบ้านในละแวกนั้นต่างให้ความเคารพและทำบุญเลี้ยงเง็กในช่วงเดือนหกของทุกปี แต่ต้องเป็นวันพุธเท่านั้น”

“อ้าว เง็กพวกหนูก็ไปไม่ได้สิคะ เราต้องไปโรงเรียน” กานพลูพูด

“ฮ่าๆ จริงสิ ที่จริงแล้วมันก็มีตำนานเกี่ยวกับเง็กอยู่ด้วยนะ”

“ตำนานเหรอครับ” กำปั้นถามอย่างอยากรู้อยากเห็น

“เมื่อร้อยกว่าปีที่แล้ว มีทหารชื่อ พรหม มาตายอยู่ที่แก้ง ชาวบ้านก็เชื่อว่าดวงวิญญาณของเขาสิงสถิตอยู่ที่นั่น แล้วให้สมญานามว่า ท้าวมหาพรหม และยกให้เป็นเจ้าปู่ปกปักรักษาบ้าน ชาวบ้านจึงจัดพิธีสักการบูชาแก้งทุกๆปี ก่อนถึงฤดูทำนา เพื่อให้ฝนฟ้าตกต้องตามฤดูกาลและพืชพันธุ์อุดมสมบูรณ์”

“อ้อ อย่างนี้เอง”

“เอาไว้คราวหน้า ถ้าเป็นวันหยุดตาจะพาไปได้อ”

“จริงหรือครับคุณตา เย้ ดีใจจังเลยยยย”

จากนั้นทั้งสามคนไหว้ลาคุณตาแล้วลงจากบ้าน ระหว่างลงบ้านกำปั้นได้ยินเสียงแคนดังขึ้น จากบนบ้าน เห็นคุณตานั่งเป่าแคนกำปั้นหยุดฟังแล้วยิ้ม

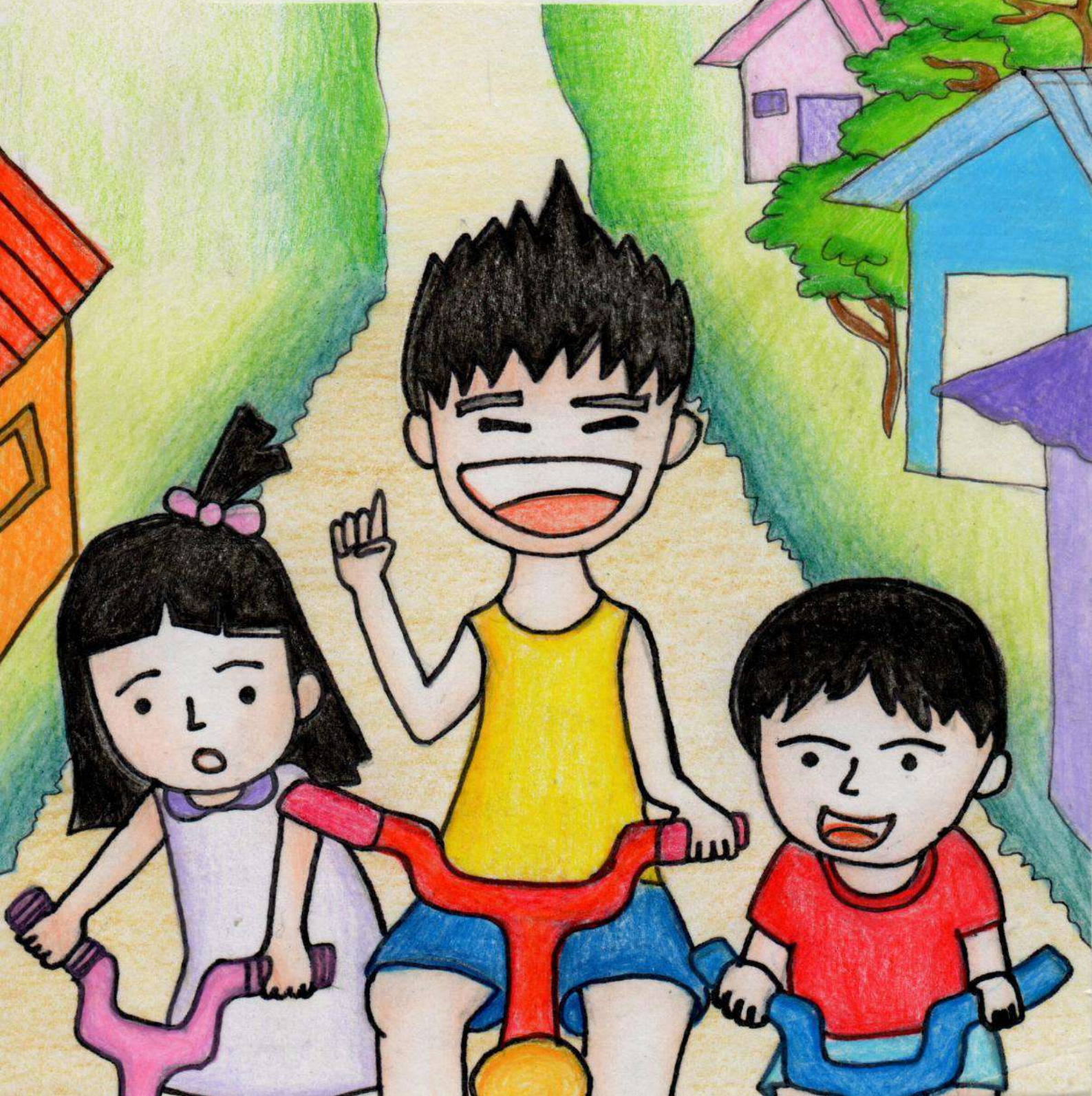

“ฉันรู้แล้วว่าเขียนเรียงความเรื่องอะไร!!” กำปั้นพูดพร้อมกับออกแรงปั่นจักรยานสุดแรง

“ฉันจะเขียนเรื่อง ทำบุญเลี้ยงเก็งงงง”

“แจ้วไปเลยพวก”

“อ้าวงั้นก็เหลือแต่ฉันที่ยังคิดไม่ได้ แล้วฉันจะทำเรื่องอะไรดีนี่...”

เกร็ดความรู้ท้ายเล่ม ลักษณะการทำบุญเก็ง

การทำบุญเก็งหรือบุญต้นน้ำจะจัดขึ้นในช่วงเดือน 6 ของทุกปี และจัดเฉพาะวันพุธเท่านั้น ซึ่งหลักๆจะมีชาวบ้านที่ร่วมทำบุญเก็งได้แก่ บ้านหนองแวง บ้านหนองหอย บ้านหัวบึง บ้านหัวนา และบ้านนาจิว ลักษณะการทำบุญของแต่ละหมู่บ้านจะจัดต่อกันจากบุญเบิกบ้าน ที่มีการสวดมนต์ในช่วงเวลากลางคืนติดต่อกันเป็นเวลา 3 คืน เช้าวันรุ่งขึ้นชาวบ้านของแต่ละหมู่บ้านก็จะไปถวายภัตตาหารเช้าที่วัดในหมู่บ้านของตน หลังจากนั้นชาวบ้านก็จะไปสร่งน้ำและสักการะดอนปู่ตา แล้วทุกหมู่บ้านก็จะมารวมตัวกันแห่ขึ้นไปสักการะเก็งที่บนเชิงเขาต่อ ในขบวนแห่ที่แห่ขึ้นไปสักการะนั้น จะมีผู้เฒ่าผู้แก่ร้องหมอลำ เป่าแคน และฟ้อนรำกันอย่างสนุกสนานเฮฮา ชาวบ้านบางส่วนก็จะทำบังไฟ เพื่อขึ้นไปจุดบนเก็งเพื่อขอฟ้าขอฝน บางส่วนก็จะเตรียมน้ำอบน้ำหอมที่ทำจากขมิ้นและดอกไม้ขึ้นไปสร่งน้ำเก็ง เมื่อชาวบ้านแห่ไปถึงก็จะนิมนต์พระจากวัดของทุกๆหมู่บ้านมารวมกันเริ่มสวดมนต์ แล้วถวายภัตตาหารเพล หลังจากนั้นก็จะมีการประกอบพิธีกรรม) พาประกอบพิธีสักการะเก็ง โดยจะมีเครื่องประกอบพิธีที่แต่ละหมู่บ้านต้องเตรียมมาคือ ชัน 5 เหล้า ไก่ต้ม อาหารคาวหวาน ดอกไม้ธูปเทียนเป็นต้น เมื่อเลี้ยงเก็งเสร็จ ชาวบ้านก็จะสร่งเก็งด้วยน้ำหอมที่เตรียมไปแล้วจุดบังไฟ หมอลำก็จะลำ ชาวบ้านก็เริ่มฟ้อนรำสนุกสนานเฮฮา หลังจากเลี้ยงเก็งเสร็จ ชาวบ้านจะไปเลี้ยงโสภธาดู (เกิดจากหินที่ถูกน้ำกัดเซาะจนกลายเป็นหินตั้งอยู่เรียงรายคล้ายพระพุทธรูป) สถานที่หนึ่งที่เชื่อว่ามีสิ่งศักดิ์สิทธิ์สถิตอยู่บริเวณนั้นต่อแล้วก็ป็นอันเสร็จพิธีกรรมในวันนั้น ชาวบ้านก็จะแยกย้ายไปประกอบกิจตน การทำบุญเก็งนี้ถูกจัดขึ้นมาเป็นร้อยกว่าปีแล้ว แต่ไม่รู้ว่าเริ่มขึ้นครั้งแรกเมื่อไหร่ หากปีใดยังไม่ได้จัด ชาวบ้านก็จะไม่เริ่มทำนากัน ดังนั้นเก็งจึงเปรียบเสมือนสัญลักษณ์แห่งการเริ่มต้นของฤดูทำนา

กว่าจะมาเป็นหนังสือเล่มเล็ก

ลงพื้นที่ภาคสนามตามหาข้อมูล

ชนภูตามรอยเง้

คุณตาคุณยายเล่าสู่กันฟัง

ได้ข้อมูลพร้อมสำหรับทำนิทาน

หนังสือเรื่อง อุทาหรณ์ตอนเที่ยวเก็ง
สำหรับชุมชนและโรงเรียนบ้านนาจิว ตำบลยางคำ อำเภอหนองเรือ จังหวัดขอนแก่น
ผลิตและสร้างขึ้น ตามแผนงาน

โครงการน้อมนำการพัฒนาตามแนวพระราชดำริ มาบูรณาการต่อยอดงานพัฒนาการศึกษา พ.ศ. 2559
สำนักงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

ผศ.ดร.เพ็ญประภา เพชระบูรณิน	ผู้จัดการสำนักงาน
ดร.ประยุทธ์ ชูสอน	ที่ปรึกษาโครงการ
ดร.พงษ์ศักดิ์ ยิ่งยืน	ที่ปรึกษาโครงการ
ผศ.ดร.บัญชา เกียรติจรุงพันธ์	หัวหน้าคณะทำงานโครงการ
ผศ.ดร.นิลาวรรณ ฉันทะปรีดา	คณะทำงานโครงการ
ผศ.ดร.วิลาวัลย์ ชมนิรัตน์	คณะทำงานโครงการ
ผศ.ดร.ยศ บริสุทธิ์	คณะทำงานโครงการ
นางเบญจมาภรณ์ มามุข	คณะทำงานโครงการ
ดร.เชษฐา โพธิ์ประทับ	คณะทำงานโครงการ
น.ส.วริชญา หงษ์กาญจนกุล	คณะทำงานโครงการ
น.ส.สาวิตรี ศรีมงคล	คณะทำงานโครงการ

คณะวิทยากร ปฏิบัติการในชุมชน สร้างและผลิตหนังสือเล่มเล็กและภาพยนตร์สั้น
อาจารย์และนักศึกษาสาขาวิชาการสอนภาษาไทย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

ผศ.ดร.บัญชา เกียรติจรุงพันธ์	บรรณาธิการ	อาจารย์
นางสาวศิริรัตน์ แสนสามารถ	วิทยากร / สร้างและผลิต	นักศึกษา
นางสาวจามจรี อินไชยา	วิทยากร / สร้างและผลิต	นักศึกษา
นางสาวนันทนี สีเสน	วิทยากร / สร้างและผลิต	นักศึกษา
นางสาวสุซาดา เชียงเงิน	วิทยากร / สร้างและผลิต	นักศึกษา
นายธิติวัดน์ เลิศขามป้อม	วิทยากร / สร้างและผลิต	นักศึกษา
นางสาวนัจฉรินทร์ กลางมณี	วิทยากร / สร้างและผลิต	นักศึกษา
นางสาววาริณี สืบเสาร์	วิทยากร / สร้างและผลิต	นักศึกษา